

1A320051
Kul - C

НЭРХҮЗ

М. СЕЈИДЗАДЭ

с(Азгпр) 2
квг. С. 30

фокг 2015

Фирдунсэј Кочер
Азәр. Довлэт Республика
УШАГ КИТАПХАНАСЫ
Инв. № 24609

Кәнчлик
Бакы—1970

Мәчбури нүсхә

Бир күн сәһәр өлә-өлә
Женә гоча кедир чөлә.
Лакин ахшам дөнмүр кери,
Билинмәјир онун јери.
Бу итмәклә гоча итир,
Заваллынын иши битир.
Гызлар евдә галырлар ач,
Тапмајырлар һеч бир әлач,
Дүшүнүрләр кимдән имдад
Истәсинләр; Налә, фәрјад
Даш гәлбләрә етмәз әсәр:
Сөзләриндә јохдур кәсәр.
Онлары бир ганан олмаз.
Дәрдләринә јанан олмаз.
Јохсуллары ганан кимдир?
Һалларына јанан кимдир?
Ким онлара чөрәк верәр?
Ким онлара үрәк верәр?
Гызлар дүшүр гәмә, дәрдә.
Билірләр ки, бу шәһәрдә
Дәрдләринә олмаз әлач.
Галачаглар ач-јалавач.
Сәһәр күнәш доған заман,
Гаранлығы боған заман
Јемәк кечирмәкчин әлә,
Гызлар дурур чыхыр чөлә.
Кола-коса јанашырлар,
Һәр тәрәфи долашырлар.
Јемәк әлдә едилмәјир.
Кичик бачы Хумар дејир:
«Бачыларым, Улдуз, Нәркиз,
Кәлин јери газыјаг биз,
Јердән бир шеј чыхса әкәр
Зәһмәтимиз кетмәз һәдәр».

Чох ишләјир, чох әлләшир
Бу үч бачы јери ешир,
Чалышаркән јазыг гызлар
Ат үстүндә кәлир Елдар.
Көрүр дурмуш үч далғын гыз...
Үч думанлы солғун улдуз
Торпаглары ешәләјир.
Мәрһәмәтлә Елдар дејир:
«Бурда нечин дурмусунуз,
Бојнунузу бурмусунуз,
Думан чөкмүш үзүнүзә,
Нә вар, нә олмушдур сизә?»
Нәркиз дејир: «Гардашым, биз
Јохсул, фағыр вә кимсәсиз
Бојнубүкүк үч бачыјыг,
Бир мәрһәмәт мөһтачыјыг.
Көзүмүздән төкүлүр јаш,
Гәлбимиздә гүссә, тәлаш,
Долашырыг ач-јалавач,
Тапмајырыг һеч бир әлач».
Елдар јахшы бир инсанмыш,
Јохсуллары анлајанмыш.
Онлара хош үз көстәрир,
Ики торба кишмиш верир.
Гызлар бурдан дөнүр кери.
Чох шад олур көнүлләри.

Һәр күн сәһәр ачыланда,
Аләмә нур сачыланда
Парлајанда ал лаләләр,
Күмүш кими шәләләләр,
Гушлар маһны охујаркән

Гызлар галхыб белә еркән
Елдардан кишмиш алармыш,
Ону јејиб доланармыш.

3

Инди сизә хәбәр кимдән?
Хәбәр бөјүк бир һакимдән.
Шамаһыда бир шаһ варды,
Чох ганичән чанаварды.
Мәзлумлары гырдырмышды,
Чох бојунлар вурдурмушду.
Чох белләри бүкдүрмүшдү,
Көз јашлары төкдүрмүшдү.
Јохсуллары асдырмышды,
О, чох башлар кәсдирмишди,
Илләр боју төкмүшдү ган,
Ад алмышды илан Тәрхан.
Јаранмышды гәлби киндән,
Инсанларын кәмијиндән
Јүксәк сарај тикдирмишди,
Онун зүлмү чох мүдһишди...
Бағчасында олан күлләр,
Јасәмәнләр, гәрәнфилләр,
Бојнубүкүк бәнөвшәләр,
Бағрысөкүк бәнөвшәләр,
Шәфәг рәнкли ал лаләләр,
Әлләрдәки пијаләләр
Дүзәлмишди гандан, тәрдән,
Чох залымды бу һөкмүран.

4

Сөјләдијим азғын шаһын,
Бу ган ичән гузғун шаһын
Јорға сәмәнд аты вармыш,

6

Төвләсиндә сахланармыш.
Хош јеришли бу сәмәнд ат
Јол кедәркән ачар ганад,
Шаһинләрдән тез учармыш,
Күләкләрдән тез гачармыш.
О билмәзмиш дағ, даш, дәрә...
Дырмашармыш тәпәләрә,
Беш јашына јени кирмиш
Ат чејрана бәнзәјирмиш:
Дөшүндә ағ халы вармыш,
Ипәк кими јалы вармыш,
Шаһ сәмәнди чох севирмиш.
Она кишмиш једирирмиш.

5

Сәмәндени көрмәк үчүн.
Шаһ төвләјә кәлир бир күн
Көрүр аты зәифләмиш.
Гышгырыр ки: «Бу нечә иш?
Кәлин бура, најыб, нөкәр!
Сөјләјин кимдир баш мөһтәр!»
Горхур шаһын нөкәрләри.
Бири кәлир өпүр јери.
Дејир: «Мәнәм мөһтәрбашы,
Һазырам һәр әмрә гаршы!»
Шаһ гышгырыр: «Алчаг, хаин!
Нә дурмусан сән архајын,
Тез ол сөјлә, бу нә ишдир?
Нечин атым сыныхмышдыр?
Бу күн сәни асдырарам!
Дилинә од басдырарам!»
Мөһтәр дејир: «Бөјүк султан!
Етмә мәним бағрымы ган.

7

Мэндэ јохдур һеч бир гүсур,
Буна сәбәб оғрулардыр,
Апармышлар кишмишләри.
Сәмәнд үч-дөрд ајдан бәри
Сәбзә-кишмиш јемәмишдир».
Шаһ дејир: «Бу чох пис ишдир!
Һансы азғын етмиш буну,
Тапын, вурун тез бојнуну!»
Меһтәр дејир: «Бөјүк султан!
Хаин тутулмамыш, инан,
Мәнә мөһләт версән әкәр
Шәксиз, үч-дөрд күнә гәдәр,
Көјдә олса, јердә олса,
Дәрин дәнизләрдә олса,
О хаини тапарам мән».
Шаһ дејир: «Кет, беш күн мөһләт
Вердим сәнә, һалә-һәлбәт.
Бу ишә тап сән бир тәдбир,
Јохса јерин олар гәбир!»

6

Гаранлыглар әјилмишди,
Зәриф думан чәкилмишди,
Көјдә јүз мин улдуз варды,
Ишыг сачыб парылдарды.
Көј шәффаф бир ипәк кими,
Һәр улдуз бир чичәк кими.
Хумар-хумар кәзирди ај,
Көј үзүндә үзүрдү ај,
Меһ әсирди инчә-инчә
Булудлара јетишинчә,
Һәр булуд бир гуш олурду,
Чырпыныб учмуш олурду.

Јалныз дејил думанлыгда,
Јалныз дејил гаранлыгда,
Сүд ајдынлыг кечәләрдә
Бә'зән инсан дүшәр дәрдә.
Сөјләдијим солғун гызлар—
Јазыг Улдуз, Нәркиз, Хумар
Сүд ајдынлыг кечәләрдә
Дүшдү гәмә, дүшдү дәрдә.
Онлар кәлинчә анбара,
Һүчум олду јазыглара,
Шаһын чәллад нөкәрләри
Арајыркән көјү, јери
Көрдүләр ки, үч далғын гыз,
Үч думанлы солғун улдуз
Јан алдылар мирахура
Дедиләр ки, ачыг, чара!
Мирахур хош үз кәстәрди.
Тез онлара кишмиш верди,
Деди: «Кедин! Јол ачыгды...»
Најыб-нөкәр јандан чыхды:
Бағырдылар: «Хаин меһтәр!
Нәдир көрдүјүн бу ишләр?
Горхмајырсан мәкәр шаһдан,
Сәни дара чәкәр бу ан»!
Гышгырдылар: «Алчаг гызлар!
Сиздә белә чәсарәт вар,
Јејирсиниз кишмишләри?!
Гачмајын, тез дөнүн кери»!
Јазыг Хумар, Улдуз, Нәркиз
Дајандылар сәссиз-сәссиз,
Чүнки артыг иш әнкәлди.
Нөкәрләрин бири кәлди
Голларыны бағламаға,
Хумар дурду ағламаға.

Улдуз да чох саралмышды,
Гэлбини горху сармышды.
Лакин Нәркиз горхмајырды,
Бағыртыја бахмајырды,
Нөкәрләрә деди: «Дурун!
Тәләсмәјин, бир отурун,
Нә олмушдур, гачмырыг ки,
Ганадланыб учмуруг ки!
Бизи тутмаг асандыр чох,
Гачмаға, һеч јолумуз јох.
Лакин сизә бир сөзүм вар,
Билиниз ки, ағыллылар
Таныјыр дост-душманыны,
Һеч гаралтмаз өз ганыны.
Әдаләтли олун бир аз!»
Најыб деди: «Сус, јарамаз!
Дастан ачма әдаләтдән.
Рәһмә кәлән дејиләм мән,
Кәлин дүшүн өнүмүзә,
Бир-бир сизин көнүнүзә
Инди саман тәпдирәрәм,
Сизә оду өпдүрәрәм...»
Улдуз, Хумар, Нәркиз, Елдар
Тора дүшүб тутулдулар,
Отурмушду илан Тәрхан
Һүзуруна кәлди Аслан,
Чәкиләрәк кери-кери,
Баш әјәрәк өпдү јери,
Сөјләди ки: «Бөјүк Тәрхан,
Әзәмәтли, уча султан,
Нәркиз, Елдар тутулмушдур,
Улдуз, Хумар тутулмушдур...»
Нә'рә чәкди илан Тәрхан.
Деди: «Дурма, тез ол, Аслан!

Кәтир көрәк Елдар кимдир?
Нәркиз, Улдуз, Хумар кимдир?!»
Азғын ханлар бирәр-бирәр
Дустаглары кәтирдиләр.
Тәрхан деди: «Чәллад! Чәллад!
Кәл бунлары елә азад!..»
О саатда кәлди бири,
Баш әјәрәк, өпдү јери,
Сөјләди ки: «Еј һөкмүран!
Ким дојмушдур јашамагдан,
Кимин өмрү чатмыш сона,
Әмр ет, чәза верим она!»
Шаһ көстәрди мәнбуслары—
Нәркиз, Улдуз вә Хумары:
Деди: «Бунлар мәнв олмалы,
Бојунлары вурулмалы!»
Нәркиз көрдү иш јамандыр,
Залым шаһын иши гандыр,
Сөјләди: «Еј бөјүк султан!
Һәдәр јерә кәл төкмә ган,
Мән горхмурам өлүмүмдән,
Лакин бизи өлдүрсән сән,
Шүбһәсиз ки, нә чох, нә аз
Сәнә бир мәнфәәт олмаз,
Бизи өлдүрмәсән әкәр
Көрәрсән чох мәнфәәтләр.»
Тәрхан деди: «Еј хаин гыз,
Еј уғурсуз сөнүк улдуз!
Сөјлә көрәк мәнимчин сән
Нә мәнфәәт кәтирәрсән?»
Нәркиз деди: «Сәнинчин мән
Гызыл, алмаз вә инчидән
Һазырларам көзәл хәнчәр,
Кәзсән дүнјалары әкәр

Јер үзүндө тајы олмаз,
Бахан бир дө бахар, дојмаз.»
Тәрхан деди: «Еј Елдар, сән
Нә сәнәтин саһибисән!»
Елдар деди: «Сәнинчин мән
Һинд филинин дәрисиндән
Һазырларам елә галхан,
Јер үзүнү кәзсән, инан
Онун әсла тајы олмаз,
Бахан бир дө бахар, дојмаз!»
Тәрхан деди: «Еј Хумар, сән
Нә сәнәтин саһибисән?»
Хумар деди: «Султаным, мән
Сәнә јагут вә зүмрүддән
Һазырларам инчә кәмәр,
Кәзсән дүнјалары әкәр,
О кәмәрин тајы олмаз.
Бахан бир дө бахар, дојмаз.»
Тәрхан деди: «Ај гыз, Улдуз!
Инди сән галмысан јалныз.
Падшаһын һүзурунда
Сәнәтини сөјлә сән дә».
Улдуз деди: «Падшаһ, мән
Сәнә шәффаф ипәкләрдән
Тохујарам инчә хәли,
Буталары гөнчә хәли,
Онун әсла тајы олмаз,
Бахан бир дө бахар, дојмаз.»
Шаһ олдугча тамаһкарды,
Јумуртадан јун гырхарды.
Көрдү бурда мәнфәәт вар,
Сағ галарса тәгсиркарлар.
Бу ишләри көрәчәкләр,
Она хејир верәчәкләр.

Фикр етди ки, һәләлик мән
Әсирләри өлдүрмәкдән
Ваз кечәрсәм һеч пис олмаз,
Бир ил сонра бу јарамаз
Тәгсиркарлар чәза көрәр—
Мәһв едиләр, өлдүрүләр».
Одур деди: «Чыхын кедин,
Вә динизә әмәл един:
Елдар, Хумар, Нәркиз, Улдуз,
Сизләр көз дустағысыныз,
Кәрәк хәли, хәнчәр, кәмәр
Һазыр олсун јаза гәдәр.
Јохса, сизә гандырарам,
Сизи одда јандырарам!»

Ахшам, мави бир ахшамды.
Чох севдалы бир ахшамды,
Көлкәләнмиш јашыл дағлар,
Көлкәләнмиш шән булаглар,
Чичәкликләр көлкәләнмиш,
Һәр тәрәфә көлкә енмиш.
Јүксәк дағын архасында
Чичәкләрин ортасында
Отурмуш бир фағыр чобан,
Дәрди, гәми ағыр чобан.
Әтрафында гојунлары,
Бахыр үфүгләрә сары,
Һәзин-Һәзин неј чалырды,
Јаныглы бир шеј чалырды...
Нејдән ахан инилтиләр,
Көнүл јахан инилтиләр
Үфүгләри јара-јара,

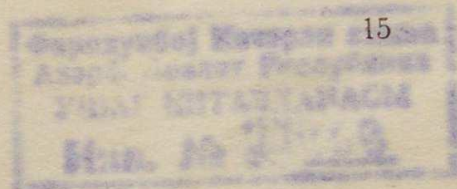

Жаылырды узаглара.
Титрэдирди шән дағлары,
Бүллур, шэффаф булаглары...

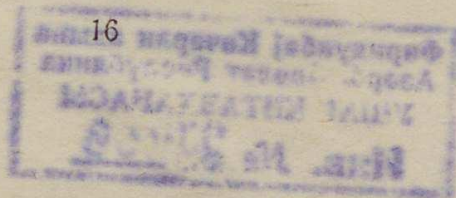
9

Жанында жүз он беш нәфәр
Сәрдар, најыб, нөкәр, әскәр,
Шаһ чыхмышды бу күн ова
Атларыны гова-гова.
Чатдылар бир чичәклијә.
Бир аз динчәлсинләр дејә
Атларындан онлар енди,
Шаһ узаныб дирсәкләнди.
Нејин сәси далға-далға
Жаылымшды чөлә, даға
Шаһ бу сәси ешидинчә
Деди: «Белә инчә-инчә
Жаныглы неј чалан кимдир?
Әтрафа сәс салан кимдир?
Бундан мәнә хәбәр верин!»
Тез жүјүрдү нөкәрләрин
Беш-алтысы ахтармаға.
Дырмашдылар жүксәк даға...
Көрдүләр ки, чичәкләрин
Үзәриндә дәрин-дәрин
Фикрә далмыш бир чобан вар.
Белә инчә, чазибәдар
Көзәл түтәк чалан одур,
Кәлиб шаһа бирәр-бирәр
Әһвалаты сөјләдиләр.
Шаһ бу ишдән ачыгланды,
Пахыллыгдан гәлби јанды.
Деди: «Азғын чобанларда

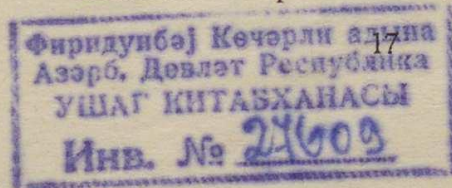
Белә инчә сәнәт һарда?
Нә замандан бәри чобан
Олмуш белә гәлб овудан!
Чобан нәдир, мусиги нә?
Бу пис тә'сир етди мәнә!
Пәһләванлар бу ан дурун,
Кедин ону тез сусдурун.
Һәм дә ачам, кәләркән сиз
Унутмајын һа, шүбһәсиз,
Беш-он јағлы гоч кәтирин,
Бурда бизә кабаб верин!»
Нөкәрләрин үчү дурду,
Дабан алыб тез жүјүрдү,
Чичәклијә чатды онлар,
Чобана сөз атды онлар,
Дедиләр: «Ај чулу гудуз!
Нә олмушдур кечә-күндүз
Неј чалмагдан дојмајырсан,
Халгы раһат гојмајырсан?!
Билмирсән ки, бөјүк султан
Кери дөнмуш ов вурмагдан,
Алачыглар гурдурмушдур.
Бу јахында отурмушдур.
Сакит ол, неј чалма даһа!
Хош кәлмәјир сәси шаһа.
Беш-он дәнә гоч вер бизә,
Көкләриндән сеч вер бизә,
Әмр етмишдир шанлы Тәрхан.
Анладынмы, адә, чобан?!»
Чобан дејир: «Тәрхан кимдир?!
Мән билмирәм султан кимдир?!
Вермәмишәм кимсәјә бач,
Она да вермәрәм хәрач!»
Шаһын нөкәрләри чашды,

Гәзәбләри һәддән ашды,
Бағырараг бирдән-бирә
Әл атдылар хәнчәрләрә.
Вермәдән онлара аман,
Дәјәнәји гапды чобан,
Бир чәкинчә нөкәрләрә,
Сәрәләнди онлар јерә.
Лакин бири бичди, гачды,
Чадырлара јахынлашды,
Әһвалаты деди шаһа.
Шаһ гышгырды: «Аһа... аһа!..
Чобанда бу чүр'әт вармыш,
Белә јаман чанавармыш.
Дурмајын тез тутун ону.
Тутун о азғын фир'ону!»
Гырх беш најыб, нөкәр, әскәр
Әлләриндә гылынч, хәнчәр
Үз гојдулар бирбаш даға,
Икид чобаны тутмаға.
Чобан көрдү гырх беш нәфәр
Әлләриндә мызраг, хәнчәр
Јүјүрүрләр она сары,
Аралајыб гојунлары,
Хошламады бу һәнәји,
Чобан алды дәјәнәји,
Чобанын бир ити варды,
Пәләнкләрә охшајарды,
Пәнчәләри шир пәнчәси...
Ширләр онун әјләнчәси!..
Ону көрсә горхусундан
Чанаварлар верәрди чан.
Чох һәссасды гулаглары:
Хәнчәр кими дырнаглары,
Балта кими диши варды,

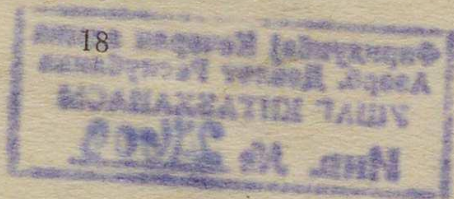
Көзләриндән од јағарды.
Чобаны чох севирди ит,
Һарда чобан версәјди фит
Билирди ки, дүшмүш дара,
Раст кәлмишдир чанавара.
Јүјүрәрәк гачарды тез,
Јардымына гошарды тез.
Ит бир јердә шөнкүмүшдү,
Көзү кәләнләрә дүшдү,
Сычрајараг һүрә-һүрә,
Һүчум етди нөкәрләрә.
Бир тәрәфдән гырх беш «илан»
Бир тәрәфдән ит вә чобан
Киришдиләр савашмаға,
Сәс јајылды дүзә, даға...
Ит тутунча һәр бачагдан
Јараланыб ахырды ган.
Чобан кимә вурса ағач
Онун өмрү олур тарач,
Әл-ајағы үзүлүрдү,
Хашхаш кими әзилирди.
Најыблардан Давуд, Салман,
Нөкәрләрдән Губад, Заман
Парча-парча доғранмышды,
Зүлмүн сонуну ганмышды,
Чобан вә ит чох дәјүшдү,
Артыг әлдән-дилдән дүшдү.
Онларын үз-көзү ганды,
Һәр икиси јахаланды.
Шаһын азғын нөкәрләри
Бирбаш бурдан дөнүб кери.
Әһвалаты бирәр-бирәр
Падишаһа сөјләдиләр.
Шаһын көзү аловланды,

Ачыгындан гэлби јанды,
Гышгырды ки: «Азғын чобан!
Јәгин тутмуш көзүнү ган.
Сән һәддини лап ашырсан,
Султанлара саташырсан.
Сәнә верим елә чәза
Ибрәт олсун һәр ганмаза,
Сәһраларда олсун јасын,
Аләм сәнә ган ағласын.
Сән дејирдин вермәрәм бач?!
Вурун буна беш јүз гырманч!»
Әмр олунча нөкәрләрә,
Тез јыхдылар ону јерә.
Чанаварлар гудурдулар.
Беш јүз гырманчы вурдулар.
Јазыг чобан әлдән дүшдү,
Рәнки солду, дилдән дүшдү,
Онун һалы олду јаман,
Сандылар ки, өлүб чобан.
Атларына миндиләр тез,
Јола тәрәф дөндүләр тез.
Атларыны гова-гова,
Јенә онлар кетди ова.

10

Данышырдыг биз Нәркиздән
Сорушурам инди сиздән,
Һарда галды бизим Нәркиз?
Һарда галды бизим Улдуз?
Кичик Хумар һарда галды?
Гочаг Елдар һарда галды?
Шүһәсиз ки, бу һагда сиз
Хәбәр-әтәр билмирсиниз.

Лакин мәним хәбәрим вар:
Улдуз, Нәркиз, Хумар, Елдар
Бөјүк гүввә јығмаг үчүн,
Шаһа гаршы чыхмаг үчүн,
Кечәнин бир аләминдә
Гачдылар бир узаг кәндә.

11

Күнәшин ал шәфәгләри
Бәзәмишди көјү, јери
Үфүг зәриф түлләр кими.
Алов рәнкли күлләр кими
Парлајырды титрәк-титрәк,
Инчә-инчә мей әсәрәк
Көјдән шәффаф булудлары
Апарырды гәрбә сары.
Шей дүшмүшдү чичәкләрә.
Мешә, чајыр, чәмән, дәрә
Бүрүнмүшдү јашыл дона,
Учушурду гумру, сона.
Белә көзәл бир заманда,
Бизим чәсур гәһрәман да
Миниб шаһин кими ата,
Сарылмышды ат ганада.
Дәрәләрдән селләр кими,
Тәпәләрдән јелләр кими,
Јол кедәрәк гочаг Нәркиз
Кечди бир чох дағ, дәрә, дүз,
Сәһраларда ат ојнатды,
Кәлди чичәклијә чатды.
Чичәкликдән ат кечәркән
Кишнәјәрәк дурду, бирдән,
Артыг кетмәк истәмәди,

Тээччүблэ Нэркиз деди:
«Нэ вар, јенэ дәли чејран,
Нэ бахырсан һејран-һејран?
Нэ саташды көзләринэ,
Сәни белә һүркүдән нә?»
Көј ат јенә кишнәјирди,
Јүјәнини дишләјирди,
Һејрәт едиб Нэркиз буна,
Көз көздирди әтрафына,
Көрдү бири јатмыш јердә,
Ган изи вар чичәкләрдә,
Үрәјиндә һәјчан, тәләш
Атдан енди, гошду бирбаш
Ганлы чичәкләрә сары,
Көрдү јатан солғун, сары,
Јараланмыш бир чобандыр;
Үстү-башы тамам гандыр.
Чаны олмуш золаг-золаг,
Рәнки мејит рәнкиндән ағ,
Јараланмыш, гәлби хәстә;
Нәфәс алыр аста-аста...
Ата тәрәф гачды Нэркиз,
Тез хурчуну ачды Нэркиз,
Хурчунда бир мәлһәм варды,
Һәр јараны сағалдарды.
О мәлһәми Нэркиз алды,
Бир аз дүшүнчәјә далды,
Деди: «Бунун иши әнкәл
Олмамагчын кәрәк әввәл
Јарасыны тәмиз јујум,
Сонра исә мәлһәм гојум».
Дәрдин әлачыны билди,
Јарасыны јуду, силди,
Үрәјиндә чошгун туфан,

Сонсуз кәдәр, сонсуз һәјчан
Икид Нэркиз минди ата.
Шаһин кими ат ганада
Сарылараг уча-уча,
Күләк кими гача-гача
Бир чох јүксәк дағлар ашды.
Кәлди кәндә јахынлашды.

Дан јери ағаран заман,
Көјү ишыг саран заман
Галхыр кәндин јохсуллары,
Галхыр бәјин ач гуллары,
Бә'зиләри тохум сәпир,
Бә'зиләри әләф чәкир.
Үзләриндән ахыр ган-тәр.
Бу заваллы ач кәндлиләр
Ишләјирләр дајанмадан.
Гәлбләриндә дәрин һәјчан...
Күн батынча јорғун-арғын,
Бахышлары далғын-далғын,
Бәнизләри солғун, сары...
Гајыдырлар евә сары...
Бу заваллы фағыр гуллар,
Ган-тәр төкән ач јохсуллар
Нә әксәләр, нә бичсәләр
Әлләриндән алыр бәјләр.
Бизим шанлы гәһрәманлар,
Нэркиз, Улдуз, Хумар, Елдар
Јохсуллары ач көрдүкчә,
Ағыр һәјат кечирдикчә,
Олурду ганлары гара,
Онлар азғын варлылара

Бэслэјирди кин, эдавэт,
Бэслэјирди кэскин нифрэт,
Бир күн ахшамчагы Нэркиз
Көзләриндә думан вә сис,
Кәнддән јарымағач гыраг
Јохсуллары топлајараг
Сөјләди ки: «Ач кәндлиләр!
Јетәр сусдунуз бу гәдәр!
Һәр хан, һәр бәј, һәр мүлкәдар,
Хаин шаһлар вә Тәрханлар,
Илләр боју сизи сојмуш,
Азадлыға һәсрәт гојмуш,
Көз јашлары төкмәк јетәр
Горхаглыг һәр дәррдән бетәр!
Зәнчирләри гырын, атын!
Бөјүк үсјанлар јарадын!..
Үсјан илан Тәрханлара!..
Үсјан бәјләрә, ханлара!..»
Кәндлиләр дедиләр: «Нэркиз!
Сәнинләјик бу күндән биз
Зүлмү јыхыб девирмәкчин.
Көләлијә сон вермәкчин
Мәтанәтлә чарпышарыг,
Һәр зәһмәтә алышарыг!
Шаһ күн-күндән азғынлашыр.
Етдији зүлм һәддән ашыр.
Вәзир, вәкил ган пүскүрүр.
Кәндхудалар халгы сојур.
Елләри ач, чылпаг гојур.
Әждаһалар, ширләр, филләг,
Таун, бәла, дашгын селләр.
Әрзин горхунч вулканлары.
Тәбиәтин туфаилары

Бунча горхунч дејил, шәксиз,
Бу зүлмү јыхмалыјыг биз!»

Бу күн ханын нөкәрләри
Дағыдараг көјү, јери
Көпәк кими гудурмушду:
Јенә кәнддә «тој» гурмушду.
Онлар јохсуллары сөјүр,
Ачыгланыр, вурур, дөјүр.
Сојмалајыб сојурдулар,
Гуру јердә гојурдулар.
Әлләриндә ағач, гырманч,
Топлајырды онлар хәрач,
Һәр тәрәфдә дәһшәт, туфан!
Алчаг, сөкүк дахмалардан
Јүксәлирди һычгырыглар..
Јүксәлирди гышгырыглар..
«Вур, бир даһа вур хаини!
Азғын атмыш јолу, дини.
Дејир, бәјә бач вермәрәм,
Сәни тутсун вәба, вәрәм!»—
Дејә Сејран гудурурду,
Бир кәндлини вурдурурду.
Гырманчларын зәрбәсиндән
Говрулараг јазыг Сүсән
Һәзин-Һәзин ағлајырды,
Јери-көјү дағлајырды.
«Тез ол, сәрсәм, кафтаг гары,
Дурма, кәтир буғдалары.
Сәни кәнддән говдурам,
Көзләрини овдурам!»—
Дејә Сејран бағыраркән,

Нәркиз евә кирди бирдән,
Деди она: «Азғын Сејран!
Јетәр төкдүн бу гәдәр ган,
Халгы етдин јохдан, вардан.
Ән шиддәтли бәлалардан
Даһа горхунч бәласан сән.
Чана кәлдик биз зүлмүндән.
Јетәр бунча дужусузлуг!
Јетәр бунча сајғысызлыг!
Гопардығын фыртыналар
Шәксиз бир күн сәни боғар!»

14

Сарај јенә гајнајырды,
Рәггасәләр ојнајырды...
Тарын һәзин, мәлул сәси,
Каманчанын инилтиси,
Титрәк-титрәк, далға-далға
Јајылырды орталыға.
Бир тәрәфдә пијаләләр...
Гызылкүлләр, ал лаләләр...
Ган пүскүрән пәһләванлар,
Залым бәјләр, залым ханлар
Бир тәрәфдә отурмушду,
Әтрафы сәс кәтүрмүшдү...
Бир јанда ох, гылынч варды,
Парыл-парыл парылдарды.
Бир тәрәфдә гәрәнфилләр,
Бир тәрәфдә инчә түлләр,
Бир тәрәфдә топпуз, галхан,
Бүрүмүшдү гәсри думан.
Бир тәрәфдә сајғысызлар.
Солғун чичәк кими гызлар

Мәлул-мәлул бахышырды,
Улдуз кими ахышырды.
Бир тәрәфдә ганлы мызраг,
Бир тәрәфдә дәмир галпаг,
Бир тәрәфдә әмир, вәзир,
Бә'зиләри дуруб кәзир,
Көзләрини тутмушду ган,
Бағырырды илан Тәрхан:
«Саги, тез ол меј вер бизә!
Нәш'әләр сач гәлбимизә!
Улдузлардан бач алаг биз.
Сәмалара сәс салаг биз.
Тез ол, саги, шәраб кәтир.
Јерләр, көјләр мәнимкидир!»

15

Гыш битмишди, кәлмишди јаз,
Јохду артыг шахта, ајаз.
Ағ өрпәксиз галмыш дағлар,
Дүшүнчәјә далмыш дағлар.
Әритмишди күнәш гары,
Бәзәмишди јамачлары
Хош гохулу гәрәнфилләр,
Бәнөвшәләр, гызылкүлләр,
Јашыллашмыш тәпә, дәрә
Чөл бәнзәјир көј мәхмәрә.
Ачмыш инчә јасәмәнләр,
Бәзәнмишди көј чәмәнләр.
Илин белә бир анында,
Баһарын хош заманында
Бизим шанлы гәһрәмәнлар—
Улдуз, Нәркиз, Хумар, Елдар
Он мин нәфәр топлајараг

Элләриндә гызыл бајраг
Дәрәләрдән селләр кими,
Тәпәләрдән јелләр кими,
Ахын-ахын ахырдылар,
Шимшәк кими чахырдылар.
Белләриндә гылынч, хәнчәр.
Һәрб етмәјә кедирдиләр.
Онлар чатынча һәр кәндә
Залымлары салыб бәндә,
Бәји, ханы тутурдулар.
Нә ки, кәнддә ач, јохсул вар
Шад көнүллә, нәш'ә илә
Гошулурду Нәркизкилә.
Улдуз, Хумар, Нәркиз, Елдар
Бу гәһрәман үсјанчылар
Чох кетдиләр, аз кетдиләр,
Нәш'әләри саз кетдиләр.
Бир күн ахшам чағы орду
Бир сәһрада кәлиб дурду.
Атдан дүшүб бирәр-бирәр
Мәсләһәтә киришдиләр.
Нәркиз деди: «Әзиз достлар!
Бурдан шәһрә дөрд ағач вар,
Кәрәк бир аз әјләнәк биз,
Јесин, дојсун атларымыз,
Гаш гаралсын, күнәш батсын.
Шаһын нөкәрләри јатсын.
Гаранлыглар говушаркән
Һүчүм едәк шәһрә бирдән,
Һәлл олунсун һәр мәсәлә!
Ганлы Тәрхан кечсин әлә!»
Бу фикри чох бәјәндиләр,
Үсјанчылар әјләндиләр.
Јаваш-јаваш күн саралды.

Ахшам олду, гаш гаралды,
Јагут рәнкли үфүгләрин
Үзәрини горхунч, дәрин
Думанлы бир пәрдә тутду,
Гаранлыглар күнү удду.
Үсјанчылар, Нәркиз, Елдар
Шәһрә тәрәф јолландылар.
Шәһрә чатар-чатмаз һәмән,
Һүчүм етди дөрд тәрәфдән
Үсјанчылар әскәрләрә,
Иш бөјүдү бирдән-бирә,
Шаһын чөллад нөкәрләри
Тез јетирди бу хәбәри
Баш сәркәрдә Чинкиз хана.
О, һирсиндән јана-јана
Нә'рә чәкди: «Најыб, нөкәр!
Алын гылынч, каман, хәнчәр,
Гачын галалара сары,
Тутун јүксәк барылары!..»
Бәјләр силаһ алыб кетди,
Нәркизкилә һүчүм етди.
О саатда дава дүшдү.
Һәрб мејданы бәрк гызышды.
Әл атдылар гылынчлара,
Тез гарышды бу вахт ара,
Гылынчларын чинкилтиси,
Низәләрин динкилтиси,
Топпузларын таггылтысы,
Галханларын шаггылтысы,
Хәнчәрләрин парылтысы,
Ахан ганын шырылтысы,
Каманларын выјылтысы,
Өләнләрин сызылтысы,
Сәмәндләрин кишнәмәси,

Шейпурларын, тэблин сәси
Көјү тутду, јери тутду,
Дэрин дэнизләри тутду.
Јағмур кими охлар јағды,
Селләр кими ганлар ахды,
Таггылдајан топпузлардан,
Һәлак олду минләрчә чан.
Шаггылдајан галханлардан
Галхды көјә алов, думан.
Алмаз кими хәнчәрләрдән
Атәш јағды хирмән-хирмән.
Гылынчлардан од парлады,
Шимшәк чахды, көј курлады.
Икидләрин сәсләриндән
Јер ојнады мейвәриндән,
Селләр кими ганлар ахды,
Һәр тәрәфдә из бурахды.
Лалә рәнкли шәфәгләрдән,
Гызыл күнәш доғду бирдән
Ишыг сачды сәһралара,
Ҷошгун, јашыл дәрјалара.
Бизим Нәркиз, Хумар, Елдар
Бу гәһрәман үсјанчылар
Дүшмәнләри јахды-јыхды.
Дөјүшләрдә галиб чыхды.

16

«Саги, тез ол меј вер бизә,
Меј ичиндә үзә-үзә
Сәмалара сәс салаг биз,
Улдузлардан бач алаг биз!
Тез ол, саги, шәраб кәтир.
Јерләр, көјләр мәнимкидир!»

28

Дөјә Тәрхан бағыраркән
Нәркиз гәсрә кирди бирдән.
Архасынча беш пәһләван,
Архасынча икид чобан.
Архасынча гочаг Елдар.
Хумар, Улдуз, үсјанчылар
Әлләриндә гылынч, хәнчәр
Кәлиб сараја кирдиләр.
Нәркиз деди: «Илан Тәрхан!
Артыг сәнә јохдур аман.
Бир аз әввәл султан икән
Инди мәним пәнчәмдәсән!
Бу көрдүјүн ач јохсуллар,
Инчитдијин фағыр гуллар,
Сәнин кими иланларын,
Бу бәјләрин, бу ханларын
Ҷәзасыны билдирәчәк,
Һамынызы өлдүрәчәк!»

17

Бу күн ахшам илан Тәрхан
Вәзир, вәкил, азғын Сејран,
Бәјләр, ханлар, мүлкәдарлар,
Ган пүскүрән чанаварлар,
Мәһв едилиб доғрандылар,
Зүлмүн сонуну гандылар.

ЧЕЈРАН

Бизим Азәрбајчанда,
Кечмишләрдә, Ширванда
Дөрд тәрәфи чичәкли,
Јамачлары бәзәкли
Көзәл бир шәһәр вармыш,
Чәмәнлијә охшармыш.
Бу дедијим шәһәрин,
Гәлб ачан көзәл јерин
Ал-әлван дағларында,
Әтирли бағларында,
Сәсләрмиш бүлбүл күлү,
Гызыл күлләр бүлбүлү,
Дурна көзлү булаглар
Дәрәләрдән шырылдар,
Өпәр јасәмәнләри,
Кәзәрмиш чәмәнләри.
Бу тәзә кәлин кими,
Көзәл јерин һакими
О заман һүсәјн ханмыш,
Бу хан азғын иланмыш,
Төкәрмиш һагсыз ганлар,

Гопарармыш туфанлар.
Евләр јыхан һүсәјн хан
Јанында вәзир, ә'јан
Бир сәһәр чыхыр ова,
Атлары гова-гова
Јетиширләр бир дүзә.
Атлыларла үз-үзә
Чыхыр көзәл бир чејран.
Ону көрән кими хан
Гышгырыр: «Пәһләванлар!
Икидләр, гәһрәмәнлар!
Бу чејраны кәрәк мән
Дири тутам! Јер-јердән
Әл атын кәмәндләрә,
Салын ону бәндләрә.
Һәр кәсин габағындан
Гачыб гуртарса чејран,
Тез тутмалыдыр ону,
Јохса вуррам бојнуну!..»
Ханын пәһләванлары,
Вәзири, ә'јанлары
Бу севимли һејваны
Хумар көзлү чејраны
Араја алыр. Бирдән
Ханын башы үстүндән
Атылыр гачыр чејран,
Һамыны едир һејран.
Хан иши белә көрчәк
Дејир:—Чејраны мән тәк
Тутмалыјам! Бир нәфәр
Кәлсә далымча әкәр,
Кәсиләр онун башы,
Ағлар гоһум-гардашы!..
Пәһләванлар горхудан

Сусур, чапыр Нүсејн хан.
Атыны мәһмизләјир,
Тез чејраны изләјир.
Сәмәнд ат ганад ачыр,
Чејран гачыр, о гачыр.
Күләјә дөнүр чејран,
Ашыр сылдырымлардан.
Сәмәнд олур илдырым,
Курлајыр курум-курум.
Үз гојур она сары.
Ашыр сылдырымлары,
Чејран дөнүр кәклијә,
Гонур жүксәк кәдијә.
Сәмәнд дөнүр тәрлана,
Көјдә кәлир чөвлана.
Чејран дөнүр ох олур,
Бирдән көздән јох олур.
Бу заман гаш гаралыр,
Күнәш солур, саралыр.
Гаранлыг ачыр пәнчә,
Чөкүр дәрин бир кечә,
Фикриндә јалныз чејран,
Хан кәзир һејран-һејран.
Ат ашыр кәлдикләри
Гајалары, дикләри.
Тәпәләрдән јел кими,
Дәрәләрдән сел кими
Јол кедир сәһәрәчән,
Көјләрдән чәкилиб чән
Гызыл шәфәг сөкәндә,
Хан јетишир бир кәндә.
Атдан дүшүр динчәлсин,
Бир аз өзүнә кәлсин.
Бир ағач алтында хан,

Отурур, хурчунундан
Јемәк чыхарыр, јејир,
Сонра јатмаг истәјир,
Бирдән јасәмәнликдән,
Ал-әлван чәмәнликдән
Чыхыр алма јанаглы,
Севимли, күл додаглы,
Товуз јеришли бир гыз,
Гыз демә, бир шән улдуз...
Ширванын һөкмүдары,
Гудурған чанавары
Көрүнчә бу мәзәли,
Ипәк телли көзәли,
Ағлы чыхыр башындан
Дејир: «Дүнәнки чејран
Бу марала тај олмаз,
Ову итиринчә мән
Дүнән нөкәрләримдән
Дүшдүм узаг, аралы,
Овласам бу маралы,
Вәзирим, ә'јанларым,
Адлы пәһләванларым
Севинәр һүнәримдән,
Сеһирли ишләримдән».
О көзәлләр көзәли,
Инчә, зәриф, гәмзәли
Гыз бахмыр сола-саға,
Дүз јөнәлир булаға.
Сәһәнкини долдурур.
Хан тез јериндән дурур.
Булаг башына кәлир,
Гыза тәрәф јөнәлир.
Ону бәрк гучаглајыр,
Гыз чырпыныр, аглајыр...

Үч-дөрд гадын бу заман
Суја кәлир. Һүсејн хан
Гызы миндирир ата,
Ат сарылыр ганада,
Јүјүрүр күләк кими,
Аловлу шимшәк кими
Изтираб дуја-дуја
Гадынлар кәлир суја.
Гызын ағ сәһәнкиндән,
Атын сәмәнд рәнкиндән
Билинир гыз чејрандыр,
Ону гачыран хандыр...
Гаш гаралыр, күл рәнкли
Одлу, гәрәнфил рәнкли
Үфүгләр парылдајыр,
Булаглар шырылдајыр.
Сәс јајылыр дағлара,
Бәнөвшәли бағлара.
Көлкәләнир јамачлар,
Јашыл кејмиш ағачлар.
Јанында гојун-гузу,
Гәлбиндә ширин арзу
Чобан гајыдыр кәндә,
Даш булаға јетәндә
Она раст кәлир Имран,
Дејир:—Ај јазыг Тәрлан!
Хумар көзлү Чејраны
Гачыртды Ширван ханы...
Буну ешитчәк чобан
Донур бәдәниндә ган.
Дејир:—Гөнчә нишанлым,
Күлдән инчә нишанлым
Јарашармы тикана?
Ганичән Һүсејн хана.

Индичә атланарам,
Гуштәк ганадланарам,
Кедәрәм Чејранымчын,
Севимли чананымчын.
Тәрлан минир кәһәрә
Чапыр бирбаш шәһәрә.
Ширванын һөкмүдары,
Гудурған чанавары,
Шәһәрә јетишинчә
Чичәкдән, күлдән инчә,
Сәрв бојлу мәзли,
Хумар көзлү көзәли
Алмаг фикринә дүшүр,
Тој мәчлиси гызышыр,
Јурулдајыр курһакур
Тәбил, балабан, шејпур
Икидләр ат ојнадыр,
Нишан гојур, ох атыр.
Чалыныр каманча, тар,
Охунур Шүштәр, Гатар,
Сонра дәрдли, әләмли,
Бахышлары шәбнәмли,
Ај габаглы көзәлләр
Охујурлар гәзәлләр.
Бүллур лаләләр јаныр...
Рәгс һавасы башланыр,
Инчә белли кәлинләр,
Гара телли кәлинләр,
Көјәрчин кими сүзүр,
Сүздүкчә көнүл үзүр.
Кечә кечир, ә'јанлар,
Тојдакы пәһләванлар
Олур шәрабдан сәрхош...
О, башы ағылдан бош

Көркөдандар, габандар,
Ганичән гудурғанлар
Дәјир тир кими јерә,
Сәрилир күчәләрә.
Онлары бурда гојаг,
Инди кәлин, ај ушаг!
Биз Тәрландан данышаг.
Тәпәләрдән јел кими,
Дәрәләрдән сел кими,
Һеч јердә дајанмадан,
Атыны чапыр Тәрлан
Кечә чатыр шәһәрә,
Атылыр атдан јерә.
Киричә дарвазадан,
Ону бир гоч пәһләван
Гәфилдән гучаглајыр,
Голларыны баглајыр.
Кәтирир бир гаранлыг
Евә салыр, бир анлыг
Чобан далыр хәјала,
Һејран галыр бу һала.
Она ки, бир инсанын,
Шәһрәтли пәһләванын
Әсла күчү чатмазды,
Сар тәрлана батмазды...
Бир аз кечир бир нәфәр
Белиндә гылынч, хәнчәр,
Әлиндә одлу мәш'әл
Евә кирир, дејир:—Кәл
Өпүшәк, гардаш Тәрлан!
Јахшы ки, бу гапыдан
Шәһәрә кирдин, јохса
Көрәрдин ағыр чәза!
Сәни асдырарды хан.

Чох тәәччүблә Тәрлан
Дејир:—Гардаш, сән кимсән?
Дарвазачы дејир:—Мән
Достун Гурбанам, чобан...
Ушаглыгда Сулутдан
Көчүб кәмлишәм бура,
Дүшмүшәм јаман тора.
Әзаб чәкирәм хандан,
Буну ешитчәк Тәрлан
Һәјәчанла аглајыр,
Гурбаны гучаглајыр.
Сорушур:—Нә билдин хан
Олубдур мәнә дүшман?!
Гурбан сөјләјир:—Күлүн,
Хумар көзлү севкилин
Чејран демишди хана,
Азғын шаһмар илана:
—Еј вичдансыз! Нишанлым,
Икид, чәсур Тәрланым
Хәбәр тутса Сулутдан
Мәни сән гачырмысан,
Көзүндән шимшәк сачар,
Гуш кими ганад ачар,
Кәләр чатар Ширвана,
Сәни батырар гана!
Одур ки, горхусундан
Әмр етмишди Һүсәјн хан:
Гапычылар, ә'јанлар,
Дөјүшкән пәһләванлар
Ојаг галыб кечәни,
Кизлин күдсүнләр сәни.
Сәнин дә бәхтин јарды,
Мәним тәк достун вардыр.
Мәнә раст кәлдин әввәл,

Ишин олмады энкэл.
Артыг јубанмаг олмаз,
Бир ан дајанмаг олмаз,
Дурма, кедэк сараја.
Тез јетишэк нараја.
Иш-ишдән кечер јохса
Гыза үз верер геза,
Чүнки тојдур бу кечә...
Бу сөзү ешидинчә
Тәрлан одланыр, јаныр,
Көзләри думанланыр,
Дејир:—Гардашым Гурбан,
Кедэк, мәһв олар Чејран!
Јолланыр ики јолдаш,
Сараја кәлир бирбаш.
Кәмөнд атыр дырмашыр,
Тәрлан гуш кими ашыр
Сарајын һәјәтинә,
Кәлиб чатыр бир тинә.
Олдугча јарашыглы,
Күнәш кими ишыглы
Бир ев көрүр тез һәмән
Галхыр мәрмәр пилләдән
Севимли көзәл Чејран,
Сүнбүл сачы пәришан,
Күл јанаглары солгун,
Хумар көзләри долгун,
Үрәјиндә гәм, кәдәр.
Әлиндә бир чам зәһәр
Кизлин чыхыр ејвана,
Гүссәдән јана-јана
Дејир:—Әзиз Тәрланым,
Еј вәфасыз чобаным,
Нечии кәлиб чыхмадын?

Тәрландыр сәнин адын.
Тәрланлар горху билмәз,
Мәрд оланлар әјилмәз!
Сән ки, чәсур оғландын.
Горхмаз, мәгрур оғландын.
Раст кәлсәјдин аслана,
Әждаһаја, илана,
Чанавара, пәләнкә,
Горхунч бәбрә, нәһәнкә,
Јенә јолдан дөнмәздин.
Вулкан кими сөнмәздин,
Еј меһрибан чобаным,
Үрәји ган чобаным,
Һүсејн хана кетмәкдән
Даһа хошдур—өлсәм мән!
Одур ки, бу зәһәри
Ичирәм!.. Сон сөзләри
Сөјләјән кими Чејран
Чобан кирир гапыдан.
Чејраны гучаглајыр,
Гыз севинчдән аглајыр.
Бирдән-бирә бу заман
Кәлир чыхыр Һүсејн хан.
Чобанла гызы көрүр,
Бејниндән ган пүскүрүр,
Гышгырыр: «—Азғын чобан!
Јәгин тутуб сәни ган.
Бөјүк пәһләванларын,
Адлы-санлы ханларын
Горхдуғу бир инсанла,
Гәһрәман Һүсејн ханла
Бәһс едиб өчәширсән.
Инди ганлы пәнчәмдән
Пај аларсан! Тут кәлди,

Хэнчэр бағрыны дэлди!»
Зербә ендиричә хан,
Башыны әјир Тәрлан,
Хэнчәр чијнини јарыр...
Ханын әлини гарыр—
Тәрлан хәнчәри алыр,
Онун бөјрүндән чалыр,
Дејир:—Гој өз силаһын
Дар күнүндә пәнаһын
Гәнимин олсун, алчаг!
Сәнин чанын будур бах!
Хан гышгырыр бир кәрә
Тир кими дәјир јерә...
Чобанла гыз атланыр,
Бир анда ганадланыр.
Дөнүр учан булуда,
Гачыр бирбаш Сулута.
Кечир илләр, әсрләр,
Учур јүксәк гәсрләр,
Сарајлар, уча евләр,
Тарихи гоча евләр.
Лакин чобанла Чејран
Чыхмајыр хәјаллардан.
Елләрин авазында,
Ашыгларын сазында
Јашајыр дастан кими,
Олур ше'рин һакими.

ЛОҒМАН ВӘ АҒЫЛЛЫ ОҒЛАН

Бизим кечмиш әрәнләр,
Сөзә мә'на верәнләр
Дејирләр: бир күн Лоғман
Сәфәрә чыхан заман
Мил дүзүндә бир нәфәр
Олур она һәмсәфәр.
Һәр икиси пијада,
Јол кедәндә сәһрада
Сөз ачыб дејир Лоғман:
—Јола гојсаг нәрдиван
Хош олар сәфәримиз,
Јорулмарыг јолда биз...
Киши донур һејрәтдән,
Инчијир бу сәһбәтдән,
Дејир:—Јәгин мәни сән,
Дүшүнчәсиз билирсән.
Чох да дејиләм авам,
Јол нә ағачдыр, нә дам.
Әзизим, јола һеч кәс,
Нәрдиван гоја билмәз.
Сәһбәтиндә јох мә'на.
Лоғман сөз демир она.

Данышмадан, динмэдэн
Кечирлэр нечэ дүзэн.
Тоза, тэрэ батырлар,
Бир тарлаја чатырлар.
Тарланы көрүб Лоғман
Сорушур јолдашындан:
—Бу көмкөј булуд кими,
Сүнбүллэрин саһиби
Тахылы бичилмэдэн
Мәһсулу јејиб көрэн,
Јохса сонра јејәчәк?
Бу сөзлэри ешитчәк
Киши јаман пәрт олур,
Чавабы чох сәрт олур.
Дејир: —Достум, мәнә бах,
Мәни санырсан ахмаг;
Јохса, өзүн дәлисән;
Ағылдан шүбһәлисән!..
Чәксә дә чох изтираб,
Лоғман вермәјир чаваб.
Данышмадан бәрабәр,
Јенә дә јол кедирләр.
Батыб тоза, торпаға
Чатырлар уча даға.
Дағы сүзәрәк Лоғман,
Сорушур јолдашындан:
—Дағда учан булудлар,
Ганад ачан булудлар,
Көрәсән һардан кәлиб
Бу зирвәјә јүксәлиб?
Бир дә јенә дөнәчәк,
Бурдан һара енәчәк?
Киши дејир:—Бу күн мән,
Сәнин сөһбәтләриндән

Дарыхдым, чана кәлдим,
Јаман һәјчана кәлдим.
Јахындыр бизим оба,
Бурда ајрылаг даһа,
Һәрә кетсин евинә,
Лоғман динмәјир јенә,
Тәкчә, јола дүзәлир,
Киши евинә кәлир.
Атасыны көрүнчә,
Гаршылајыр севинчлә
Ушаглар дејир: —Даныш,
Бизи дә елә таныш.
Бу сәфәр заманы сән,
Ата чан, нә көрмүсән?
Киши дејир:—Бир нәфәр
Олду мәнә һәмсәфәр.
Көркәминдә, һалында,
Вердији суалында,
Бир гәрибәлик варды,
Лап зәһләми апарды.
Дарыхдым бүтүн јолу,
Ахыр, ајрылдым ондан.
Нә сөјләмишди Лоғман
Киши данышыр. Оғлу—
Ешидиб әһвалты,
Јәһәрләјир тез аты,
Миниб дөрднала чапыр,
Дүздә Лоғманы тапыр.
Евә кәлирләр. Оғлан
Дејир:—Еј камил инсан,
Атамла бизим кәндә
Пијада јол кәләндә
Үч суал вермишдин сән.
Әкәр инди истәсән,

Чавабыны верэрэм.
Сыхмаз мәни гүссә-гәм.
Севинчлә дејир Лоғман:
—Даныш, ағыллы оғлан!
Чавабымы вер көрәк.
Атаны оғул кәрәк
Дар вахты етсин әвәз.
Сөзә башлајыр оғлан,
Дејир:—Јолда бәрабәр
Кедәндә ики нәфәр
Еләсә ширин сөһбәт,
Нәрдиван гојар јола,
Чәкмәз јолда әзијјәт,
Нә гәдәр узаг ола,
Јол көрүнмәз јоручу.
Икинчи чавабым бах,
Будур, кәндлинин борчу
Варса хирмәндән габаг,
Тахылы јејиб демәк,
Тахыл борча кедәчәк.
Вај јазығын һалына.
Үчүнчү суалына
Чаваб: учан булудлар,
Ганад ачан булудлар
Дәниздән, чајдан кәлиб
Дағ башына јүксәлиб.
Булуд суја дөнәчәк,
Бир күн јенә енәчәк
Чајлара, дәниzlәрә,
Тарлалара, дүzlәрә.
Лоғман сөјләјир:—Әһсән!
Һәр үч суалыма сән
Дүзкүн чаваб вермисән.
Шакирдим ол бу күндән

Өјрәдим сәнә һикмәт.
Тап һәр тәрәфдә шөһрәт.
Танысын сәни елләр.
Оғлан сөјләјир: —Әкәр,
Атам мәсләһәт көрсә,
Мәнә ичазә версә
Севиниб оларам шад,
Санарам сәни устад...

Разылыг верир ата.
Лоғман вә оғлан ата
Миниб јола дүзәлир.
Дәрәләрдән сел кими,
Тәпәләрдән јел кими
Кечир јолчулар кәлир
Јетишир бир шәһәрә.
Чох дәһшәтли мәнзәрә
Көрүр бурда јолчулар;
Мејданда уча бир дар
Јүксәлиб, чохлу инсан
Топланыбдыр, һөкмүран
Асдырымыш вәзири
Онлары көрүр бири,
Гышгырыр әл сахлајын!
Тез бунлары бағлајын.
Бир анда асын дардан!
Әмр вар һөкмүдардан
Вәзир асыланадәк,
Ким кәлсә бура, кәрәк
Вәзирин әвәзинә
Ону дардан асаг биз.
Лоғманы тутур горху,
Чәкир дәриндән бир аһ.
Дејир:—Нечә ишдир бу,

Биздә жохкән һеч күнаһ,
Ахы, нијә асылаг.
Дарға дејир:—Бура бах,
Сөзүнү ет мүхтәсәр.
Ејләмәз бизә әсәр
Бу јалварыш, нәсирәт.
Артыгдыр белә сөһбәт.
Габаға кәл, габаға!
Лоғман дејир:—Ај дарға,
Тәләсмә биз султанчын,
О бөјүк һөкмүранчын
Кәтирмишик шад хәбәр,
Кечмишик чох өлкәләр.
Тоз-торпаға батмышыг,
Кәлиб бура чатмышыг.
Бизи һаглајыб әчәл.
Ичазә верин әввәл
Кедәк султаны көрәк,
Она шад хәбәр верәк,
Сонра асылаг дардан.
Үч-дөрд нәфәр кәнардан
Сөјләјир ки, дүз дејир.
Шаһы көрмәк истәјир
Апарын көрсүн киши,
Вар бәлкә вачиб иши.
Султана хејир дәјәр.
Дардан ассаныз әкәр,
Гәзәбләнәр һөкмүран.
Су јеринә ахар ган,
Башымыз бәла чәкәр.
Јолчулары араја
Алыб бирбаш сараја
Кәтирир најыб-нөкәр.
Шаһа сөјләјир Лоғман:

—Еј гүдрәтли һөкмүран!
Јохдур бир тәгсиримиз,
Кәрәк дардан асылаг.
Бир суалым вар анчаг,
Вәзир нејләјиб ки, сән
Әлиндән гәзәблисэн.
Нәдир онун тәгсири?
Һеч олмаса бу сирри
Ач сөјлә бизә, биләк
Өлсәк нискилсиз өләк.
Шаһ дејир:—Вәзирә мән
Үч суал вердим дүнән;
Дүзкүн чаваб алмадым,
Одур разы галмадым
Вәзирин билијиндән.
Гәлбим доғранды киндән,
Дедим, фәрман јазылсын,
Вәзир дардан асылсын.
Лоғман дејир:—Һөкмүран
Үч суала биз бу ан
Чаваб верәк, өлүмдән
Бизи азад елә сән.
Кәл батма һаһаг гана.
Һөкмүран фикирләшир,
Бығыны бир аз ешир,
Сонра дејир Лоғмана:
—Һәр шејдән нәдир јашыл,
Парлајыр ишыл-ишыл?
Һансы од чох күчлүдүр?
Һансы сөз үлкүчлүдүр?
Ешидир бу сөзләри,
Лоғман бахыр оғлана,
Оғлан бахыр Лоғмана.
Сөзә башлајыр оғлан,

Сөjlәjир: —Еj һөкмүран!
Һәр шеjдән судур jашыл,
Парлаjыр ишыл-ишыл.
Су кечсә һансы jердән,
Көjәрир jашыл чәмән.
Jашыллашыр чөл, торпаг,
Ағачлар ачыр jарпаг...
Ән күчлү оддур һәсәд,
Нә сәрһәд билир, нә сәдд,
Jандырыр солу, сағы,
Һамыjа олур jағы.
Пахыл өзү дә һәр ан
Jаныр пахыллығындан.
Үлкүчлү сөз бөһтандыр,
Өмрә зәһәр гатандыр...

Бөһтана дүшән инсан
Хилас олмаjыр асан.

СӘБАJЕЛ КӨЗӘЛИ

Бир бүлбүл күлүстаны
Доланыб, бу дастаны
Өз ширин нәғмәсилә,
Көнүл ачан сәсилә
Охуjуб сәһәр-сәһәр,
Верибдир белә хәбәр,
Деjирләр: бизим елдә
Кечмишдә Сәбаjелдә
Бир һөкмүдар jашарды,
Онун бир гызы варды
Jанағы чичәк кими,
Сачлары ипәк кими.
Боjу сәрв-сәнубәр,
Көзләри парлаг үлкәр.
Ады шаһзадә Нәсрин,
Көзәлиjди о, әсрин.
Варды белә бир мәсәл;
«Еjибсиз олмаз көзәл».
Динмәзди бу көзәл гыз,
Гәсриндә галыб jалгыз
Кетмәзди бир мәчлисә.
Атасы да сөз десә

Алмырды әсла чаваб.
Чәкирди чох изтираб.
Ҡамы гызы лал билир,
Чансыз бир хәјал билир.
Чох сыхылыр һөкмүдар,
Өлкәдә чәкдирир чар.
Һәр јана јажылыр сәс:
Гызы сағалтса һәр кәс,
Нә истәсә алачаг!
Сағалтмајанлар анчаг
Дүшүб горхунч туфана,
Атылачаг зиндана.

Кәлир бир чох нәдимләр,
Тәчрүбәли һәкимләр.
Верир чох дава-дәрман,
Сағалмыр Нәсрин султан.
Верилир она суал,
Гыз динмәјир, галыр лал.
Тапылмыр она әлач,
Башында титрәјир тач,
Гәзәбләнир һөкмүдар.
Чох ағыллы инсанлар
Атылыр мәһбәсләрә,
Дәрд чәкир һәдәр јерә,
Өмрү шам кими јаныр.
Күн кечир, ај доланыр,
Савалан адлы сәјјаһ
Кәлиб сөјләјир:—Еј шаһ!
Гызы сағалдарам мән.
Шәрт гојурам индидән,—
Гызыны сағлам көрсүн,
Шаһ мәнә әрә версин.
Шаһ дејир она: гочаг,

Мәним дә шәртим вар, бах,
Әкәр гыз сағалмаса,
Батачаг анан јаса!
Асылачагсан дардан!
Разы олур Савалан,
Бахмаг үчүн Нәсринә
Кәлир онун гәсринә.
Дејир:—Мәчлис дүзәлсин,
Сарајдакылар кәлсин.
Јығышсын чаван, гоча,
Данышым бир тапмача...
Һәр кәсдә чох ағыл вар,
Тапмачаны тез тапар.
Гызла дуруб үз-үзә
Сәјјаһ башлајыр сөзә.
Дејир:—Бир мәмләкәтдә.
Билинмәз сәлтәнәтдә
Вармыш назлы, гәмзәли
Бир көзәлләр көзәли.
Ону севир үч чаван,
Һәр үчү дә гәһрәман.
Гылынч вуран, ат минән.
Бөјүк ордулар јенән
Бу үч кәнчин һеч бири
Сөзүндән дәнмүр кери.
Гызы алмаг истәјир,
Мәнимдир бу гыз!—дејир.
Сөз гојурлар: дөјүшәк,
Ким галиб чыхса, бишәк,
Гыз олсун онун јары.
Бағлајыб бу илгары,
Әл атырлар гылынча.
Чох ағыллы бир гоча
Дејир:—Икид чаванлар,

Еј шанлы гәһрәманлар,
Дајағысыз бу елин,
Сиз ворушмајын кәлин.
Шәрт гојум арада мән,—
Кедин башга өлкәдән
Бир һәдијјә кәтирин,
Бу көзәл гыза верин.
Гыз һансыны бәјәнсә,
Хошума кәлир десә,
О һәдијјәни алан,
Ләјагәтли гәһрәман
Олачаг гызын әри.
Ешидиб бу сөзләри
Кәнчләр разыјыг дејир.
Атыны јәһәрләјир,
Һәр үчү минир ата.
Јалмана јата-јата
Кечиб дүзәндән, дағдан,
Чох арандан, јајлагдан,
Ат чапыр икидләр, дүз
Биркә гырх кечә-күндүз.
Гырх биринчи күн сәһәр
Көрүнүр бөјүк шәһәр.
Һәмән сәптә јөнәлир,
Икидләр ора кәлир.
Абад, күшад шәһәрдә
Сәлигәли бир јердә
Бу кәнчләр тутур отаг,
Һәјәти сәфалы бағ.
Бағда галырлар кечә.
Сәһәр шәфәг сөкүнчә.
Јолланырлар шәһәрә,
Бир јана кедир һәрә.
Базара кәлир бири,

Көрүр халча алвери
Олан јердә, бир нәфәр
Халча сатыр, тачирләр
Јығышыб әтрафына.
Јанашыб дејир она:
—Нечәјәдир бу халча?
—Ики мин беш јүз ахча!—
Гојулуб буна гијмәт...
Чаван ејләјир һејрәт.
Дејир:—Инчә буталы,
Ән зәриф, көзәл халы
Јүз ахчаја олур, сән
Нечин баһа дејирсән
Халчаны, ај сөвдәкәр?
Мәни хам көрдүн мәкәр?
Сөвдәкәр күлүмсәјир;
Халчаны бүкүб дејир:
Сеһирлидир бу халча.
Көјләрдә уча-уча
Бир күнә бир ајлыг јол
Кедир, мәнә әмин ол.
Дејиләм баһа сатан,
Гәрибләри алдадан,
Чаван сајыр ахчаны,
Алыр һәмән халчаны.
Евә дөнүр әлбәәл.
Фикирләшир: ән көзәл
Һәдијјә олачаг бу.
Гәлбиндә ширин дүјғу
Кәлиб јетишир баға.
Һәдијјә ахтармаға
Кедир икинчи чаван.
Кечир бөјүк базардан,
Кәлир көрүр мејданда,

Балача бир дүканда
Сатылыр көзэл айна,
Көз чәкмир бахыр она.
Чәлб едир диггәтини,
Сорушур гиҗмәтини.
Беш жүз гызыл истәјир,
Сөвдәкәр она дејир;
Сеһирлидир бу айна,—
Нә заман бахсан буна,
Фикирләшсән һәр кәси,
Дүшәр күзкүјә әкси,
Һәмән шәхси көрәрсән.
Бу сеһирли күзкүдән
Лајигли бир һәдијјә
Тапа билмәрәм дејә.
Чох севинәрәк чаван,
Ајнаны алыр, ордан
Бирбаш јола дүзәлир,
Сәфалы баға кәлир.
Хәбәр сизә хәбәрдән,
Үчүнчү кәнч, шәһәрдән
Чыхыб кедир узаға,
Чатыр башга бир баға.
Көрүр бағда бир нәфәр
Әјләшиб сәһәр-сәһәр
Сатыр көјчәк ағ алма,
Гырмызыјанаг алма.
Алмаја көзү дүшүр,
Гиҗмәтини сорушур.
Алманы сатан гоча
Дејир:—Версән жүз ахча,
Верәрәм бу алманы.
Һејрәт сарыр чаваны
Дејир:—Гоча, дәлисән,

Јаманча күлмәлисән.
Јүз ахчаја бөјүк бағ,
Алмаг олар, сән анчаг
Сатырсан бирчә алма.
Гоча сөјләјир:—Алма,
Күчлә сатмырам сәнә,
Нечин едирсән тә'нә.
Бу алмада һикмәт вар.
Ағыр хәстә оланлар
Јејән кими сағалар.
Гәдрини билән алар
Буну лап мин ахчаја.
Сајыр пулу гочаја
Верир, дүшүнүр чаван:
Бу сеһирли алмадан
Јахшы һәдијјә олмаз.
Икид кәнчин кефи саз
Бирбаш јола дүзәлир,
Гајыдыб евә кәлир.
Гаранлыг дүшүб ахшам,
Һәр евдә јананда шам,
Бу үч икид гәһрәман
Әјләшиб алдығындан
Һәрә сәһбәт ејләјир.
Ајнаны алан дејир:
Алданмышыг биз бәлкә,
Алданмаг олар ләкә
Бизимтәк икидләрә,
Пул да кедәр һәдәрә,
Ахмаглыг олар, дүзү,
Кәлин дүшүнәк гызы.
Бу ајнаја бахаг биз,
Көрүнсә севкилимиз,
Биләрик ки, доғрудан

Һәдијјә дејил јаман.
Фикирләшиб үч чаван
Ајнаја бахан заман
Көрүрләр бир отагда
Севимли гыз јатагда
Јатыр, ағыр хәстәдир,
Елә бил чан үстәдир.
Икидләри дәрд алыр,
Ганы јаман гаралыр.
Дејир:—Әјләшсәк бу ан,
Сеһирли учан халча
Көјләрдә уча-уча
Дөнәр күкрәјән јелә,
Илдырым сүр'әтилә
Кедәрик јурдумуза.
Көмәк едәрик гыза.
Икидләр әјләшәнтәк
Халчада, чахыр шимшәк.
Халча кениш көјләрдә
Учур ән јүксәкләрдә.
Кечир мешәдән, дүздән,
Чошгун чајдан, дәниздән,
Кечир узун дағ јолу,
Гырхкүнлүк узаг јолу
Кәлир бирчә саата.
Аз галанда күн бата,
Чаванлар евә кирир,
Алманы гыза верир.
Гыз јејәнтәк сағалыр.
Адамлар һејран галыр
Бу ишә, бу һикмәтә,
Алмадакы гүдрәтә.
Гызын јанында анчаг
Бәһсә кирир үч гочаг.

Алмагчын о дилбәри
Сөзүндән дөнмүр кери.
Әл узадыр гылынча,
Кәлир ағыллы гоча.
Тутгун көрүр һаваны,
Сөзлә кәсир даваны.
Инсанын тәбиәти
Бүтүн күчү, гүдрәти
Сөзләринә бағлыдыр.
Сөз инсанын ағлыдыр.
Бурда битир тапмача.
Дејин, көрүм о гоча
Даваны нечә кәсир,
Сөз нечә едир тә'сир.
Үч икид гәһрәманын,
Гызы севән чаванын
Һансы о гызы алыр?
Бу сөзә һејран галыр
Кәнчи, гочасы гәсрин,
Һеч бири динмир, Нәсрин
Бүлбүл кими дил ачыр,
Сөзләрилә дүрр сачыр,
Дејир: биликли гоча
Дүз рә'ј вериб олдугча.
Сөјләјиб гуш тәк учан
Сеһирли көзәл халчан,
Оғул, сағдыр, јериндә.
Ән ағыр күнләриндә
Халча, шүбһәсиз, јенә
Кәрәк олачаг сәнә.
Әл чәк гәзәбдән, киндән,
Халчаја вердијиндән
Үч гат да артыг пул ал,
Талејиндән разы гал.

Сәнин күзкүн дә сағдыр,
Күнәш кими парлагдыр.
Күн кәләр, ајнадан сән,
Јенә фајда көрәрсән.
Әл чәк гәзәбдән, киндән,
Күзкүјә вердијиндән
Он гат да артыг пул ал,
Талејиндән разы гал.
Алма јохдур мејданда,
Јер үзүндә һеч јанда
Тапылмаз онун тајы.
Үчүнчү кәнчин пајы
Ән дәјәрлидир мәнчә,
Гыз верилсин о кәнчә.
Гачыб бир нечә нөкәр
Шаһа апарыр хәбәр:
Сағалыб Нәсрин султан.
Чох севинир һөкмүран.
Падшаһ гырх кечә-күндүз
Тој едир Нәсринчин дүз.
Гызы алыр Савалан.
Нағыл олса да јалан
Охунур чох мараглы.
Елин гүввәтли ағлы
Кәскин олуб алмаздан,
Јарадыб мин бир дастан.

СЕҢИРЛИ НАР

Бири варды, бири јохду,
Дәрд чох иди, дәрман јохду.
Бир ата, бир оғул варды.
Оғлун ады Бәхтијарды.
Варлыларын әлиндә гул,
Чалышырды ата-оғул,
Зәһмәти чох, газанчы аз.
Көләликдә севинч олмаз,
Ата бир күн хәстәләнди,
Ахтардылар нечә кәнди.
Тапылмады она дәрман.
Кәлди бир күн кәндә Лоғман,
Ағсаггаллы, гоча нәдим,
Чох дәрдләри билән һәким.
Деди: әкәр сеһирли нар
Јесә, бу хәстә сағалар...
Ачыг дејим билин, анчаг
Нечә икид, нечә гочаг
Кедиб кедәр-кәлмәз јерә,
Чох чалышыб нары дәрә,
Гајытмајыб ордан кери.
Билинмәјиб онун јери.

Бу сөzlәри дежиб Лоғман
Видалашыб кетди ордан.
Гуш ганадсыз ола билмәз,
Икид атсыз ола билмәз.
Ат икиди гојмаз дарда
Бу мәгсәдлә Бәхтијар да
Сахлајырды јахшы көһлән.
Аты ачыб өрүјүндән
Атасыјла видалашды,
Көһләнинә о јанашды.
Атылыб атын белинә
Тез јолланды Шәрг елинә.
Кечди нечә дүз, дағ, дәрә,
Кәлди чатды о, бир јерә.
Көрдү дашда газылмышдыр,
Ајдын хәтлә јазылмышдыр:
«Јолчу кетсән габаға сән,
Раст кәләрсән бир даға сән.
Дағы ашмаг олмаз, кәрәк
Орда галыб сәһәрәдәк
Кәзиб отсуз, сусуз јери,
Гајыдасан јенә кери.
Јолчу, дәнсән бурдан сола,
Дүшәрсән бир узун јола.
Јол асандыр, сәнин чәтин
Олмаз әсла әзијјәтин.
Кечәни јол кедиб, сәһәр,
Көрәрсән бир бөјүк шәһәр.
Јолчу, кетсән әкәр саға
Чатарсан бир көзәл баға.
Анчаг јолда әзијјәт вар,
Гаршына јүз әнкәл чыхар,
Чәтинликлә јол долудур,
Һәјатынчын горхулудур».

Атасына мәһәббәти,
Верди она дағ гүввәти.
Дүшүнмәјиб һәјатыны,
Саға сүрдү өз атыны.
Кечди јашыл дүзәнликдән,
Чичәкликдән, чәмәнликдән.
Кәлди көрдү о, бир мешә,
Аз галырды ахшам дүшә.
Мешәликдән кечән заман
Сәс кәлирди сағдан, солдан.
Ағачларын будаглары,
Хышылтылы јарпаглары,
Өтән гушлар, ахан сулар,
Сөјләјирди: «Кет, Бәхтијар,
Кет, уғурлу олсун јолун!
Бүкүлмәсин әсла голун».
Гәһрәманым ат ојнатды,
Бир талаја кәлди чатды.
Көрдү бурда бир галача—
Барылары һача-һача.
Бөјүк бир шир чәкди нә'рә,
Галачадан енди јерә.
Бәхтијара тәрәф чумду,
Бу дәһшәтли бир һүчумду.
Бәхтијарса чох сүр'әтлә
Каманыны алды әлә.
Выјылдады ох камандан,
Јерә дәјди, өлдү аслан.
Көрүб уча барылары,
Гајғы алды Бәхтијары.
Дүшүндү ки, бурда сирр вар,
Дәндәнәли јүксәк һасар
Бир әнкәлдир јолумда, мән
Кәмәндимлә бу гүлләдән

Галхым кәрәк эн јухары
Ашым уча барылары.
Кәмәнд атды, о тез галхды.
Галачадан ениб бахды.
Көрдү кениш сәфалы бағ,
Бағдан ахыр күмүш булаг.
Ачыб тәзә гызылкүлләр,
Бәнөвшәләр, гәрәнфилләр
Гушлар өтүр көј будагда
Һәр чүр мејвә вар бу бағда:
Алма, армуд, шафталы, нар...
Будаглары әјмишдир бар.
Талварларда вар чох тәнәк...
Көзәл баға верир бәзәк
Салхым сөјүд, чинар, говаг,
Ортасында бағын анчаг—
Јекә бир нар ағачы вар.
Үстүндә тәк сеһирли нар.
Нар чәзб етди Бәхтијары,
Кетди һәмән нара сары.
Көрдү јалы ипәк кими,
Кәкили ағ чичәк кими
Бир боз ат вар, үстүндә јүк
Габағында гуру сүмүк.
Бошдур атын јем торбасы.
Нә оту вар, нә арпасы.
Тез көтүрдү үстүндәки
Нечә батман ағыр јүкү.
Верди ата арпа, саман.
Гәһрәманым кечди ордан.
Бир ит көрдү нәһәнк кими,
Күчлү, гудуз пәләнк кими.
Кәлсә әкәр јүз чанавар
Гармалајыб бирдән боғар.

Јалы јохдур итин анчаг,
Габағында вар бир гучаг
Тәзә јонча. Ит ијләјир
Она бахыр кинлә дејир:
—Бирчә сүмүк олса әкәр
Әлли анбар ота дәјәр.
Нејләјирәм әләфи мән.
Үч-дөрд сүмүк тапыб јердән
Итә атды тез Бәхтијар.
Кәлди көрдү бир гартал вар,
Сыхыр ону гызыл гәфәс,
Ала билмир јазыг нәфәс.
О гарталы етди азад.
Чәсур гартал ачды ганад
Учду гонду бир чинара,
Бахды учан булудлара.
Итирмәдән вахты бир ан
Кәлди бизим мәрд гәһрәмән
Нар ағачы олан јерә,
Јахынлашды нары дәрә.
Бағда варса нә гәдәр нар
Гышгырырды: «Ај Бәхтијар!
Мән јахшыјам, мәни гопар.
Өз хәстәнә дәрман апар».
Бәхтијарса галды һејран,
Хәјалыны сарды думан.
Диггәтлә һәр нара бахды...
Өз јериндән гартал галхды
Дилә кәлиб деди:—«Оғлан!
О тәк нары дәр ағачдан
О сағалдар јүзбир дәрди».
Бәхтијар тез нары дәрди:
Бирдән гопду елә туфан,
Зүлмәт кими олду һәр јан.

Шәр ғышгырды: дурма, ај ит!
Нары дәрән оғланы тут,
Елә ону парча-парча.
Гојма чыхыб бағдан гача.
Ит деди: вар мән дә вәфа.
Достума етмәрәм чәфа
Јағса әкәр башыма од.
Сән төкмүшдүн гаршыма от,
Зәнчирләниб галмышдым ач,
Тапмајырдым һеч бир әлач.
О, хејирли бир иш көрдү,
Кәлди мәнә сүмүк верди.
Шәр ғышгырды: еј көһлән ат,
Тез нар дәрән оғлана чат!
Верирәм мән сәнә әмр,
Үз-көзүнү онун кәмир!
Ат деди: бу ола билмәз.
Бәдхаһларын үзү күлмәз.
Сән вермишдин мәнә сүмүк,
Инчидирди белими јүк.
О, хејирли бир иш көрдү,
Кәлди мәнә арпа верди.
Шәр ғышгырды: үч, еј гартал!
Тез башынын үстүнү ал!
Нар дәрәнин көзүнү ов,
Гојма чыхсын арадан ов.
Гартал деди: нечин кедим,
Өз достуму мән инчидим.
Јерим иди гызыл гәфәс,
Алмајырдым раһат нәфәс,
О, азадлыг верди мәнә,
Севинч, шадлыг верди мәнә.
Шәр көрдү ки, өтмүр сөзү,
Силаһланыб кетди өзү,

Јолда чатды Бәхтијара.
Ғышгырды: —Еј бәхти гара!
Сеһирлидир кирдијин бағ.
Бурдан бир кәс дәнмәјиб сағ.
Нары дәрдин, етмә күман
Тапачагсам мән дән аман.
Кәсиләчәк бурда башын,
Олмајачаг мәзар дашын.
Икид оғлан деди:—Еј шәр!
Јују газан өзү дүшәр.
Бу сән, бу мән, бу да мејдан.
Шәр ғылынчы чәкди ғындаң.
Бәхтијарса ат белиндән
Галхыб тутду, тез әлиндән
Шәрин ғылынчыны алды;
Кәлләсиндән елә чалды
Шәр атындан дәјди јерә,
Чаны чыхды бирдән-бирә.

Көзләјирди хәстә ата,
Дәрд гојмурду ону јата.
Кечәләри галыб ојаг
Сөјләјирди: синәмә дағ
Чәкилмәсин, кәлсин оғлум.
Ону көрүм раһат олум,
Сонра кедим мән дүнјадан.
Бир сәһәр күн доған заман
Бахыб јенә јола сары,
Дүшүнүрдү Бәхтијары.

Бирдән атын кишнәмәси,
Бәхтијарын мәгрур сәси

Ешидилди. Узаг јолдан
Кәлди чыхды икид оғлан.
Ата-оғул гучаглашды,
Севинчләри ашды-дашды.
Јејән кими хәстә, нары
Кетди бүтүн ағрылары.
О замандан бир мәсәл вар:
Јүзбир дәрдә чарәдир нар.

ҮЧ АЛМА

Бири варды, бири јохду.
Дүнја кениш, инсан чохду.
Кечмишдә бир гоча варды,
Думағ сачы санки гарды.
Көзләри бир сөнмүш чырағ,
Додағлары титрәк јарпағ,
Ишдән-күчдән галыб әли,
Ораг кими олуб бели,
Үстүнә гәм-гүссә јағыр,
Өмрү кечирди чох ағыр.
Гочанын үч оғлу варды,
Гочағ, зирәк оғланларды,
Бөјүјүнүн ады Заман,
Ортанчылын ады Думан,
Кичијинин исә Елман.
Бүтүн күнү бу үч оғлан
Ахшамадәк ишләјирди,
Чох чалышыб, аз јејирди.
Дәрд әлиндән јана-јана,
Бир күн гоча үч оғлуна
Деди:—Јохдур һеч дајағым,
Гәбирдәдир бир ајағым.

Адәтијлә бизим елин
Евләнин, мән көрүм кәлин,
Сонра кедим бу дүнјадан.
Бир аһ чәкиб бөјүк оғлан
Сөјләди:—Еј әзиз ата!
Гәлби күлдән тәмиз ата,
Јох јемәјә чөрәјимиз.
Һансы пулнан евләнәк биз?!
Оғланлара деди гоча:
—Сәһәр чыхын бу ағача
Һәрәниз бир алма дәрин,
Алмалары јелә верин,
Алма учуб кетсә һара,
Сиз дә бирбаш кедин ора.
Сынајын өз бахтынызы.
Һәмән јердә олан гызы
Севин, гыз да сизи севәр,
Лајиг биләр өзүнә әр.

Сәһәр шәфәг сөкүләндә,
Күнәшдән нур төкүләндә
Һәр оғлан бир алма дәрди.
Алмалары јелә верди.
Выјылдады әсән күләк,
Һәр тәрәфи кәзән күләк
Бир алманы атды дүзә.
Бөјүк гардаш кәзә-кәзә
Кәлди көрдү чәмәндә тәк
Бир гыз дуруб көзәл-көјчәк.
Башында ағ ипәк чалма,
Әлиндә сүд рәнкли алма
Гыз Замана күлүмсәди,
«Мәнә лајиг әрсән» деди.
Бир-бирини бәјәндиләр,

Заманла гыз евләндиләр,
Дарылары ашды башдан...
Инди ортанчыл гардашдан
Кәлин сизә верим хәбәр.
Думан кечди чөлләр, дүзләр,
Кәлди чатды уча даға,
Дағ башында бир булаға.
Көрдү дуруб бурда јалгыз
Әлиндә ағ алма бир гыз.
Күлүмсәди гыз Думана,
Хош сөз деди оғлан она.
Бир-бирини бәјәндиләр,
Думанла гыз евләндиләр.

Сәһбәт ачым инди дә мән
Гочанын сонбешијиндән:
Чәмән кечди, дағы ашды,
Алманын ардыјча гачды,
Јол јеријиб кәлди бирбаш
Мешәлијә кичик гардаш.
Көрдү бурда: уча чинар
Көлкәсиндә бир марал вар,
Алма јејир, тез пусгудан
Чыхыб ону тутду Елман,
Кәтирди өз евләринә.
Деди: —Гисмәт будур мәнә.

Сәһәр күнәш доған заман
Елман чыхды комасындан,
Кетди чөлдә әкин әкди,
Ахшамачан зәһмәт чәкди,
Евләринә кәлди ахшам,
Көрдү јаныр комада шам,
Очаг үстә дадлы хөрәк,

Сүфрәсиндә тәзә чөрәк.
Марал исә дуруб јөрғун,
Бахыр она оғрун-оғрун.
Көрдүјүнә олду һејран,
Фикрә кедиб деди Елман:
—Вар бу ишдә сәлигәли,
Бачарыглы гадын әли.
Ертәси күн ахшам јенә
Оғлан дөндү евләринә
Ишдән, көрдү јаныр очаг,
Һәр шеј һазыр олуб, анчаг
Нә бир гадын вардыр, нә гыз.
Бир тәрәфдә дуруб јалгыз
Марал бахыр үркәк-үркәк.
Оғлан деди:—Сабаһ кәрәк
Дајаным бир пусгуда мән,
Көрүм кимдир бура кәлән.
Парлајанда ал шәфәгләр,
Елман евдән чыхды сәһәр,
Комасынын архасында,
Гамышларын арасында
Дурду, јохду кәлиб кедән.
Марал чыхды өз чилдиндән,
Бир гыз олду инчә белли,
Хумар көзлү, гара телли,
Јанаглары күл јарпағы.
Гыз сүздү бир солу, сағы,
Һисс етмәди о бир һәнир,
Јохду әсла бир сәс-сәмир,
Ишләмәкчин бүтүн күнү
Бағлады ағ өнлүјүнү.
Гамышлыгдан чыхыб бирдән,
Чилди алды Елман јердән
Ода атды, аловланды,

Күлә дөнүб чилид јанды.
Гыз бу ишдән кәдәрләнди,
Галхды көјә, јерә енди.
Деди:—Чилди јандырдын, сән
Чох әнкәлә дүшәчәксән.
Чәкәчәкдир башын бәла.
Елман деди:—Мәни әсла
Горхутмајыр бәла, әзаб.
Јолунда чәксәм изтираб
Хошдур мәнә, көзәл пәри.
Гыз ешитди бу сөзләри,
Чошду гәлби севинчиндән,
Бүлбүл кими көрүндү шән.
Күнләр кечди... бир дәфә хан
Бу команын габағындан
Өтән заман көрдү гызы.
Елә билди дан улдузу
Парылдајыб сачыр ишыг,
Хан бу гыза олду ашиг.
Дүшүндү ки: Елман һара,
Белә көзәл чанан һара!
Деди:—Елман, бу гызы сән
Хана бәхшиш вермәлисән!
Елман деди:—Арвадымдан
Мән ајрыла билмәрәм, хан!
Бәдәнимә чәксән дә дағ...
Хан сөјләди:—Кәл шәрт гојаг,
Дедијимә етсән әмәл,
Мән бу гыздан чәкәрәм әл.
Хан әмр етди ки, үч торба
Дәнлик дары, буғда, арпа
Гарышдырды дөрд-беш нөкәр.
Сонра деди:—Сабаһ сәһәр
Мән кәлинчә үч кисәни

Ажырмасан экер, сәни
Көзләјәчәк дәмир гәфәс,
Ән гаранлыг, горхунч мәһбәс.

Хан атына минди кетди,
Бирчә анда көздән итди.
Елман батды, гәмә, дәрдә,
Дүшүндү ки, јаман јердә
Мән күнүмү етдим ахшам,
Хошбәхтлијим кетди тамам.
Көзәл гызы апарар хан,
Һәм дә јерим олар зиндан.
Гыз сөјләди:—Демәдимми,
Ода атдын сән чилдими,
Чәкәчәкдир башын бәлә,
Кәдәрләнмә, кечмиш ола.
Гојма үзсүн гәлбини гәм,
Дур, мешәјә јоллан бу дәм.
Сөјлә, боју уча чинар!
Сых јарпаглы гоча чинар,
Чәтинликдән гуртар мәни,
Ажыр бу үч кисә дәни.

Елман кетди орманлыға...
Кәлин биз дә бир анлыға
Сејр еләјәк, көрәк кечә,
Јашыл мешә олур нечә:
Һәр ағачын будағында,
Һәр будағын јарпағында
Елә бил ки, јүз чанлы вар,
Бир тәрәфдә: чаггал, габан,
Бир тәрәфдә: горхунч аслан,
Бир тәрәфдә: самур, дәлә,
Бир тәрәфдә: түлкү ләлә

Сәс-күј салыб, гулаг батыр.
Будагларда гушлар јатыр.
Ләләкләри чох рәнкбәрәнк
Гушлар вардыр бурда гәшәнк,
Һејванлар вар, чох горхулу,
Бәзиләри кәсир јолу.
Үрәклијди икид Елман,
Көрсәјди јүз вәһши һејван,
Пәләнк кечсә сағ-солундан
О дөнмәзди өз јолундан.
Азча галмышды сәһәрә,
Чатды чинар олан јерә.
Сөјләди:—Еј уча чинар!
Сых јарапглы гоча чинар,
Чәтинликдән гуртар мәни,
Бир-бириндән ажыр дәни.

Елман дејиб бу сөзләри,
Тез мешәдән дөндү кери,
Кәлди көрдү карван-карван
Гарышгалар комасындан
Чыхыб кедир, ажрылыб дән.
Үзү күлдү, олду чох шән...
Бир аз кечди, јетишди хан.
Енән кими өз атындан
Көрдү ажрылыб үч торба
Дәнлик дары, буғда, арпа.
Көзләринә инанмады,
Додагалты мызылдады.
Сонра деди, о зүлмкар:
—Инди башга бир шәртим вар!
Кедәркәлмәз өлкәсиндән
Көрәк кедиб кәтирәсән
Зүмрүдлә ал јагутдан күл,

Үстүндө дө алмаз бүлбүл...
Елман батды дөрдө, гөмө.
Гыз сөйлөди:—Көдөрлөнмө!
Сых жарпагы чинар женө
Чатар сенин көмөжинө!..
Бир дөгигө јубанмадан
Тез мешөјө кәлди Елман.
Деди:—Боју уча чинар!
Гол-будагы нача чинар,
Үстүндө алмаз бүлбүлү
Олан јагут зүмрүд күлү
Тапмагы әмр ејләјиб хан.
Бу иш дејил чох да асан.
Кәл долашыг дүјүнү ач,
Јазыгам, ет мәнә әлач.
Јохса мөндән хан әл чөкмөз...
Чинардан дүшдү бир гөфәс.
Бу гөфәсдө бир күл варды,
Бир дө көзәл бүлбүл варды.
Кен дүнјада кәз һәр јаны.
Һәр күлшәни, күлүстаны
Јагут күлө тај олмазды.
Јүз хәзанда о солмазды,
Көзәлликдө елә бүлбүл
Јохду, кәлиб дилә бүлбүл
Охујурду инчә-инчә.
Елман батыб чох севинчә,
Сөһәр тездән евә кәлди.
Аз кечмәди тоз јүксәлди.
Көндө женә сәс-күј дүшдү,
Атлыларла хан јетишди.
Көрән кими јагут күлү,
Үстүндәки шән бүлбүлү
Ағлы чашды, сөйлөди хан:

—Бир шөрт галыб инди, Елман!
Бу ијнәнин көзүндән сән
Нишан алыб ох кечирсән
Гыз сәниндир, сабаһ сөһәр
Јығышачаг бүтүн шөһәр
Мејданчаја һәр тәрәфдән,
Дүз кечмәсә ох һәдәфдән
Сәнин бојнун вурулачаг...
Буну дејиб кетди алчаг,
Елман женө батды гөмө.
Гыз сөйлөди:—Көдөрлөнмө!
Бу ишин дө чарәси вар,
Көмөжинө чатар чинар.
Көзләриндә сис вә думан
Сых мешөјө кәлди Елман.
Боз чинара јахынлашды,
Өз дәрдини она ачды.
Сөйлөди ки:—Хан гудуруб,
Јенә мәнә ган уддуруб.
Һалым олуб чох пәришан,
Көрөк сабаһ алым нишан
Бир ијнәнин дар көзүндән
Вурум, оху кечирим мән.
Уча чинар, һалыма јан,
Гојма дарда галсын Елман.

Јел өјнатды будаглары,
Боз чинарын жарпаглары
Әсди-әсди, бирдән бу ан
Дүшдү јерә бир ох каман.
Елман олду чох севинчөк,
Јанағында ачды чичөк.
Нағылымын гәһрәманы
Тез көтүрдү бу каманы,

Деди:—Өмрүм кетмәз һәдәр,
Комасына кәлди, сәһәр
Арвадыҗла видалашды.
Гарлы уча дағы ашды,
Паҗтахтына чатды ханын.
Азғын, залым һөкмүранын
Әтрафында најыб-нөкәр
Мејданчаја кәлмишдиләр.
Басдырылыб бир тир јерә,
Санчылмышды ијнә, тирә,
Тәбил чалыныр курһакур,
Сәсләнирди нечә шејпур,
Долмушду һәр күчә, һәр дам,
Варды бурда чохлу адам,
Ијнә атсан јерә дүшмәз,
Тамашадан алараг һәзз
Бардаш гуруб тахтында хан,
Әмр ејләди:—Кәлсин Елман!
Елман кәлди чәсарәтлә,
Нишан алды мәһарәтлә.
Выјылдады ох, һәдәфдән
Кечиб кетди. Һәр тәрәфдән
Алгыш сәси галхды көјә.
Хан истәди бир сөз дејә,
Елман алды ону нишан.
Дәјди сиври ох ағзындан—
Сөз ағзында галды ханын,
О гудурған евјыханын
Өлүмүнә ел шад олду,
Елман гәмдән азад олду.

КӨЈӘРЧИН

Мәғрур тәрланда
Белә адәт вар:
Өз шикарыны
Көјдә овлајар.
Көрсә бир јерә
Гонуб билдирчин,
Кәклик, ја турач,
Ја да көјәрчин,
Тәрлан тез гонар
Онун јанына,
Бир ләрзә салар
Әввәл чанына.
Вуруб дөшүјлә
Галдырар јердән,
Чумар һавада
Үстүнә бирдән.
Бир ағ көјәрчин
Бир дәфә баға
Учараг гонду
Јашыл будаға.
Илдырым кими
Шығыҗыб бу ан,

Һарданса кәлди
Алычы тәрлан.
Көжәрчин ону
Көрүнчә әсди,
Билди ки, нәдир
Тәрланын гәсди.
Сүздү тәрланы
Мәнзун бахышла,
«Гу-гу» сөjlәди
О јалварышла.
Архын башында
Елә бу заман
Бели әлиндә
Дурмушду бағбан.
Заваллы гуша
Јазығы кәлди,
Сапанды чәкиб
Ора јөнәлди.
Сүр'әтлә алды
Тәрланы нишан,
Вуруб бағрыны
Еләди шан-шан.
Бирдән бу јандан
Чыхды он атлы,
Көһлән атлары
Шимшәк ганадлы.
Ән габагдакы
Бир һөкмүдарды;
Алмаз гылынчы,
Хәнчәри варды.
Көрүнчә тәрлан
Сәрилиб јерә,
Үрәкдән чәкди
Гәзәблә нә'рә:

«Де көрүм, бағбан!
Нә чүр'әтлә сән
Вуруб тәрланы
Јерә сәрмисән?
Билмирдин мәкәр
Мәнимдир тәрлан?!
Инди јасында
Ағлајар анан!»
Шаһ әмр ејләди
Одун галансын,
Бағбан аловлу
Тонгалда јансын.
Нөкәрләр һамы
Баш әјиб әмрә
Сүр'әтлә атдан
Ендиләр јерә,
Одун кәтирди
Һәрә бир гучаг,
Бағда галанды
Бөјүк бир очаг.
Көжәрчин көрүб
Бағбаны дарда;
Раһат дурмады
Јашыл бағларда.
Тез ганадланыб
Көјә јүксәлди.
Бағдакы архын
Башына кәлди.
Гәлбиндә доста
Көмәк арзусу,
Алды ағзына
Ики дамчы су,
Бөјүк һәјчанла
О ганад чалды,

Гаҗыдыб јенә
 Көјә учалды.
 Сорушду ондан
 Бир көк билдирчин:
 «Һара учурсан
 Белә, көјәрчин?»
 Көјәрчин деди:
 «Ити чајнагдан
 Гуртарды мәни
 Бу күн бир бағбан.
 Шаһ гәзәбләниб
 Ону јахачаг.
 Будур, гурулуб
 Бағда бир очаг.
 Доста көмәкчин
 Сөзүн доғрусу,
 Мән дә ағзымда
 Апарырам су,
 Оду сөндүрүм
 Бәлкә биртәһәр,
 Бағбанын өмрү
 Кетмәсин һәдәр.
 О гуртармышдыр
 Мәни өлүмдән.
 Мәним бу кәлир
 Анчаг әлимдән!»
 Дост, дост јолунда
 Чалышсын кәрәк,
 Достчун һәр заман
 Чырпынсын үрәк.

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

Нәркиз	3
Чејран	30
Лоғман вә ағыллы оғлан	41
Сәбајел көзәли	49
Сәһирли нар	59
Үч алма	67
Көјәрчин	77

Редактору *Илјас Тапдыг.*
Рәссамы *Г. Халыгов.*
Бәдии редактору *Ј. Агајев.*
Техники редактору *Р. Әһмәдов.*
Корректору *Ф. Рзабәјова.*

Дыгылмаға верилмиш 17/III 1970-чи ил. Чапа имзаланмыш
17/VIII 1970-чи ил. Кағыз форматы 70×108^{1/2}_{мм}. Чап варағи 3,7,
учот нәшр. в. 3,6. ФГ 02934. Сифариш № 618. Тиражы 10.000.
гијмәти 36 гәп.

Азәрбајчан ССР Назирләр Советинин Дәвләт Мәтбуат Коми-
тәси, „Кәңчлик“ нәшријаты, Бақы, Нүсү һачыјев күчәси, 4.

Азәрбајчан ССР Назирләр Совети Дәвләт Мәтбуат Комтәси-
нин Рүһулла Ахундов адына мәтбәәси. Бақы, Фәһлә прос-
пекти, 96.

Сеидзаде Мехти Гасан оглы

НАРГИЗ

(сказки в стихах)

(На азербайджанском языке)

ГЯНДЖЛИК

Баку — 1970

36 гэл.

